

PROGRAM:
**GRADITEV SODOBNEGA SISTEMA VZGOJE
IN IZOBRAŽEVANJA OTROK S POSEBNIMI
POTREBAMI**

Projekt:
**Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno
vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi
potrebami v vzgojo in izobraževanje 2009-2011**

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

TEMA:

NOVI IZZIVI PRI UČENJU IN POUČEVANJU SLEPIH IN SLABOVIDNIH OTROK

Predavateljica:

dr. Aksinja Kermauner

3. Faza - 2010

Integracija:

Vstopi,
če si se pripravljen spremeniti!

Inkluzija:

Vstopi,
ker si tak, kot si,
in te spoštujemo
takega, kot si!

J. Corbett

Slep ali slaboviden otrok ni prav nič drugačen od polnočutnega, potrebuje le drugačne metode, pripomočke, pristope in poti za dosego istega cilja.

- Manj ko otrok vidi, težje se motivira za spontano opazovanje;
- postopoma in počasi prihaja do pravih predstav, saj dobi le malo primernih povratnih informacij;
- težje posnema;
- verbalizmi.

V Sloveniji je registriranih 3943 slepih in slabovidnih oseb, od tega 2296 slepih. Glede incidence smo v evropskem povprečju (1,15 promila).

(Vir: Zveza Društev slepih in slabovidnih Slovenije, stanje na dan 31.12.2009)

Slepota (WHO):

od 0 – 4,9 % ostanka vida ali zoženo vidno polje pod 5° na boljšem očesu s korekcijo

Slabovidnost

30 % ostanka vida na boljšem očesu s korekcijo

Pedagoška definicija slepote

- uspešnost uporabe preostalega vida
- veliko slepih ima ostanek vida ali vsaj dojem svetlobe

Ne zamenjajmo **kratkovidnosti in **slabovidnosti!****

**Ni vsak otrok, ki nosi očala,
slaboviden!**

Čeprav oko predstavlja le $1/375$ del površine človeškega organizma, dobimo preko njega kar 83 % vseh informacij,

s sluhom 11 % in

6 % z ostalimi čutili (tip, voh, okus)

Slabovidnost

- povečave
- kontrasti
- nazornost
- več časa

Slepota

Preostali čuti (tip, sluh, okus, voh)

- poleg sluha najpomembnejši tip (kinestetični čut)
- s tipom slepi zaznava prostor in prihaja do predstav - ustvari si sliko o obliki in velikosti določenega predmeta
- edini način, da vzpostavi stik z realnim svetom

- S sluhom zaznava na daleč
- S tipom na blizu

Pri identificiranju predmetov uporabljamo različne dele telesa, posebno **roke**. Največjo vlogo imajo pri tem **konice** prstov.

- Večja občutljivost čutil slepim ni prirojena ("number six"?) - stereotipi
- Čutila moramo neprestano trenirati
- Vaje čutil (vida, okusa, voha, sluha in tipa)

Vaje tipa so sistematične vaje za povečanje tipne zaznavnosti

razvijanje občutljivosti prstnih blazinic

vaje v prepoznavanju različnih materialov, tež, tekstur

zaznavanje z drugimi deli telesa

vaje s posredno tipno zaznavo

✓ Vaje tipa → semenska škatlica

✓ Vaje sluha

✓ Vaje voha

Osnovne razlike:

vid

distalen

sintetičen

barva

ton

celota

bliskoviti pogled

takojšen

očesni premiki

neomejeno polje

tip

proksimalen

analitičen

tekstura

hrapavost, gladkost

detajli

daljši čas raziskovanja

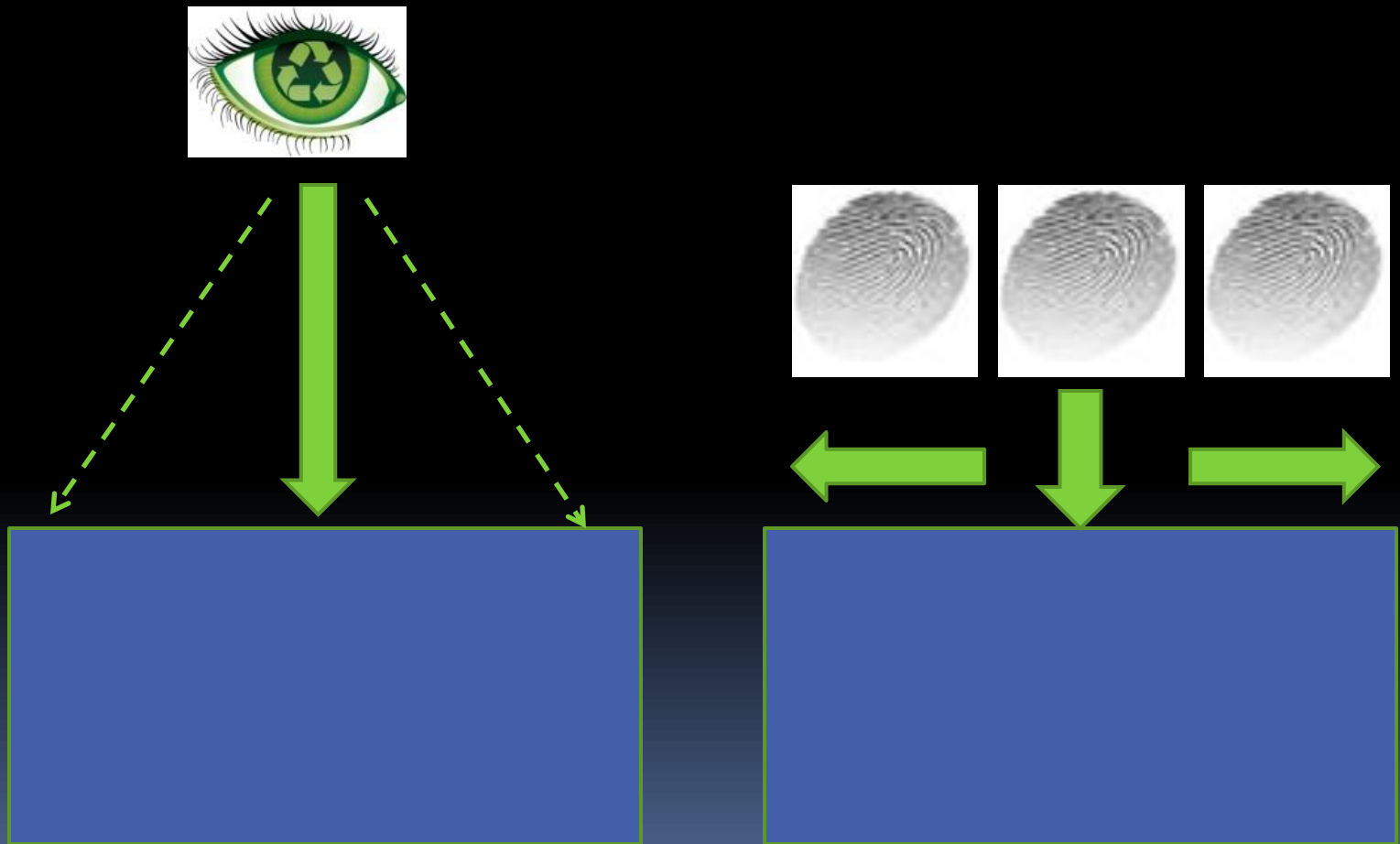
zaporeden

premiki rok, prstov

omejeno polje
neposrednega dotika

(Philippe Claudet, 2009)

Iskanje oporne točke z vidom in tipom

**Kako lahko vzgojitelj pri raznih
dejavnostih
pomaga
slepemu ali slabovidnemu
otroku?**

Zelo pomemben je **prostor**, ki ga vzgojitelj pri dejavnostih določi slabovidnemu otroku:

- primerna **osvetlitev**, naj ne blešči
- sedež - naj sedi blizu učitelja
- na mizici naj ima dovolj prostora za odlaganje pripomočkov

- vzgojitelj naj govori dovolj glasno in razločno
- material, ki ga je možno zaznavati tudi z drugimi čutili : makete, naravni materiali, tipne igrice, modeli, kipi ...

Pomagajmo si s folijo!

SLEPI IN SLABOVIDNI V OKOLJU

- 95 % ljudi, ki so registrirani kot slepi, ima vsaj kakšno desetinko odstotka vida. Če so objekti kontrastno obarvani, jim to lahko izjemno pomaga pri njihovem prepoznavanju pa tudi pri izogibanju ovir.
- Preprosti kontrasti niso dovolj. Nekaterne barve imajo podobno tonsko vrednost – npr. zelena in rjava, siva in roza. Pomagamo si s črno-belo fotografijo: uporabni kontrasti bodo črno-beli, ostali sivi.

Kje lahko uporabimo tonaliteto barv ter kontraste:

- steklena vrata - v višini oči trak kontrastne barve, opazna kljuka;
- stopnice – temni robovi na svetlih stopnicah, kontrastni ročaji;
- nevarne točke v prostoru označimo in zaščitimo;
- stikala in pomembne informacije označimo s kontrastnimi barvami.

izjemno nevarna so v celoti steklena vrata brez oznak!

Kaj so **kritične** površine (točke)?

Lahko so to:

- ✓ stene,
- ✓ stropovi,
- ✓ nadstropja,
- ✓ vrata,
- ✓ pohištvo (npr. pritrjena sedišča, štrleče telefonske kabine, gasilni aparati, omarice za prvo pomoč ...)

Pri mizi

- Temnejši prt
- Enobarvni krožniki (beli)
- Jedilni pribor z obarvanimi ročaji, kozarci v **barvah** oz. podstavki
- Primerna skodelica za tekočino (za mleko in vodo **barvna**, za kavo bela)

Osvetlitev

- Osvetlitev je za vsakogar individualna.
- Pomembna je jasna svetloba brez odbijanja, bleščanja, senc in velikih razlik v osvetljenosti.
- Odbijanje preprečimo z uporabo nerefleksivnih površin, bleščanje pa tako, da uporabimo premišljeno razporeditev svetil izven linije pogleda.

- **Kontrasti** v **razsvetljavi** oči utrujajo! (Npr. televizija v prostoru brez luči, gledanje knjige pod močno lučjo ipd.)
- Oko se pri nekaterih počasneje prilagaja spremembam jakosti svetlobe
- Pravilno razmerje v svetlobni jakosti med delovnim področjem, bližnjo in daljno okolico je 10:3:1

Red!!!

- Stvari vedno položimo na svoje mesto
- Vrata so ali popolnoma odprta ali popolnoma zaprta
- Predale popolnoma zapremo
- Stole pospravimo pod mizo
- Vse otroke navajamo na red!
- Na spremembe opozorimo!!!!

Vrtčevsko okolje je otroku znano, vendar je treba biti pozoren na razne **sprehode!**

II. del

- Likovne tehnike
- Pripovedovanje, branje
- Tipne slikanice
- Priprava materialov

Likovne tehnike za slepe

- Risanje z brajevim pisalnim strojem
- Negativno risanje z nazobčanim kolescem
- Samolepljive povoščene vrvice
- Kolaži iz najrazličnejših materialov
- Slepi tisk
- Materiali za oblikovanje (glina, plastelin, fimo masa ...)

- Tehnika pozitivnega risanja na folijo
- Računalniška izdelava točkastih tipnih prikazov (Winbraille)
- Tiflograf
- Risanje s konturnimi barvami ali lepilom

Branje in pripovedovanje –
okno v svet za slepe!

"Če hočete, da bodo vaši otroci
pametni, jim pripovedujte
pravljice! Če hočete, da bi bili
še bolj pametni, jim povejte še
več pravljič."

(Albert Einstein)

Pravljica je temeljna duševna hrana za otrokov razvoj.

“Slikanica pomaga otroku povezovati besedilo (abstrakcijo pisave) s podobo, ki mu je veliko bolj domača in prepoznavna.”

(Tanja Mastnak, 2006)

Pomen slikanic za otroke

“Edinstveni značaj slikanice kot umetnostne zvrsti izvira iz dejstva, da je pravzaprav kombinacija dveh ravni komunikacije, verbalne in vizualne.”

(Nikolajeva, 2003)

Za slepe je beseda temeljna vez s svetom, z drugimi.

Poslušanje pravljic omogoča otrokom:

- ustvarjanje domišljjskih slik
- možnost treniranja možganov
- grajenje občutka realnosti, logičnega mišljenja in ustvarjalnosti

Kakovostne informacije za slepe:

- prilagojene otrokovi individualni percepciji
- večkanalno podkrepljene (sluh, tip, okus, vonj)

Primerno bralno razpoloženje

- udoben položaj
- zatemnjen prostor
- varnost
- nežna glasba v ozadju ...

blindizmi -

gibanja, ki se manifestirajo, ko otrok ni dovolj motiviran, npr. zibanje, bodenje v oči, mahanje z rokami ipd.

Pravljice

- pomagajo soočati se in spopadati se s problemi
- blažijo agresivnost slepih in slabovidnih in stiske, ki so navadno zaradi okvare in nesprejemanja okolja večje kot pri njihovih polnočutnih vrstnikih

Mimiko in kretnje nadomestimo z glasom: moduliramo glasnost, intonacijo, spreminjamo glasove oseb, ki govorijo, prilagajamo tempo branja

Tipne slikanice

Tipne slike

Tipna slika je vsaka slika, ki je dostopna tipni zaznavi

tipni prag je sposobnost slepega, da na tipni sliki še lahko razbere informacijo

Nekaj pravil pri izdelavi tipnih slik:

- **Velikost** – narejene morajo biti v velikosti obsega rok slepega. Ne več kot A 4
- **Generalizacija** – vsebino namerno osiromašimo, da je nedvoumno prepoznavna
- **Barvni kontrasti** – večina slepih učencev razloči močne barve, zato tipne slike obarvamo z močnimi, kontrastnimi barvami; vaje vida

- **Sorazmerje** – kot v naravi (npr. mačka naj ne bo večja kot konj)
- **Material** – naj asociira na stvarno podobo objekta ali naj ga po posameznih lastnostih podpira (hladni materiali – hladne barve)
- **Vezava** – omogoča uporabo obeh rok
- **Varnost** – materiali in izdelava naj bodo varni

S tipno slikanico dosegamo naslednje cilje:

- razvijanje in trening tipa
- razvijanje precizne motorike
- razumevanje določenih oblik v procesu posploševanja oz. generalizacije
- pridobivanje novih informacij in utrjevanje izkušenj iz vsakdanjega življenja
- omogočajo otrokom z napakami vida, da tudi oni lahko uživajo v slikah
- pomagajo razvijati jezik

PROJEKT TIPANKA V VSAKO SLOVENSKO KNJIŽNICO, VRTEC, ŠOLO

- Častna pokroviteljica: ga. Barbara Miklič Türk
- Idejni vodja: Aksinja Kermauner
- Nosilec: Založba Miš

**Prva slovenska tipna slikanica:
Snežna roža (2004)**

- Slepih in slabovidnih otrok do 15 let je 102, od tega 15 slepih
- Zelo majhna skupina, zato se ne "izplača" delati tipank samo za njih.
- Vendar je bilo zastavljeno širše.

- **Kaj bo projekt prinesel slepim:**
- Projekt podpira načelo inkluzije, da je treba prilagoditi okolje slepim:
- slep oz. slaboviden otrok, ki je vključen v šolo v domačem kraju, bo lahko prebiral primerne knjige v knjižnici med sovrstniki
- **število tipnih slikanic se bo povečalo**
- s tem bomo stopili ob bok evropskim deželam

Kaj bo projekt prinesel videčim:

- ❖ tipanke bodo narejene tako, da jih bodo lahko brali tudi polnočutni otroci in bodo zanje zanimive – črni tisk + brajica + vonji (s tem se ciljna skupina občutno poveča)
- ❖ večkanalnost – videči si bolje zapomnijo, če je vključeno več čutov
- ❖ brajica je iz izkušenj zelo zanimiva za polnočutne bralce
- ❖ pri videčih bodo razvijale empatijo do sovrstnikov s posebnimi potrebami

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Obarvajmo tudi svet
slepih in slabovidnih z

glasom

dotikom

vonjem

okusom

in razvijanjem domišljije !